

DE MATRASDRAGER

VIJF VERHALEN

Maria Philippens

ISBN: 978 90 8666 488 7

NUR: 303

© 2020, Maria Philippens

Mosae Libro, Maastricht

Foto omslag: © Koen de Waal - Matrasdrager van Philip Aguirre y Otegui

Foto auteur: © Studio Harry Paping

Strofe gedicht: Bernlef, J. (2011). In halfslaap. In: J. Bernlef & Hans Tentije

In omgekeerde richting. Amsterdam: De Harmonie

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor het overnemen van gedeelten uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (Artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever te wenden.

*'In halfslaap deinde een zee mijn kamer binnen
(de vierde wand ontbrak) in iedere golf
hield zich een mens verborgen, die pas in de branding
zijn hand opstak. Red mij!'*

J. Bernlef

INHOUD

EEN WAARDELOZE GETUIGE	9
DE MATRASDRAGER	65
DE LAATSTE ALINEA	115
HET BLATEN VAN DE KALVEREN	153
WIEGEND OP HET WATER	195

EEN WAARDELOZE GETUIGE

1.

Nu ik er niet meer woon, brengt het vertrouwde zicht op mijn geboortestad me in verwarring. Steeds langzamer glijdt haar verleden aan me voorbij.

Afgedankte gebouwen die op een herbestemming wachten, fabrieksschoorstenen die niet meer roken: de levenslustige binnenstad geeft zich hier nog niet prijs.

Schommelend over een wirwar van wissels zoekt de intercity zijn weg naar het station. Tussen de letters *SILENCE* door zoek ik de hemel en ik denk aan wat me is ontnomen en wat ik herwon, aan mensen die uit mijn bestaan verdwenen, maar nog altijd in mij voortleven.

In een poging mijn gedachten te stoppen, druk ik mijn hoofd hard tegen de rugleuning. Medereizigers pakken zwijgend of fluisterend hun spullen, wellicht nog onder de indruk van de luidruchtige consternatie die eerder ontstond toen twee mensen niet leken te beseffen wat “stilte” betekent. Mijn ergernis over de hufterige reacties op de vreemdelingen ebt langzaam weg.

De conducteur roept om dat we onze bestemming hebben bereikt. Ik verlaat de trein, check uit en loop naar de hoofduitgang van het oude station, waarachter de gastvrije stad breed haar armen spreidt. Bij de ronde hardstenen bank hangt vaag de vertrouwde geur van gefrituurde loempia's. Ik heb een hotel gereserveerd in het centrum, niet in de zakenwijk waar morgen het congres plaatsvindt.

Vreemd hoe het geheugen werkt. Nu ik er loop, herinner ik me tot in detail de lange, brede laan waarlangs ik vroeger volkomen onoplettend naar het station fietste. Ik zie de winkels in de statige panden weer voor me, de sigarenzaak waar mijn vader zijn voorraadje haalde, de middenberm met de oude eiken en daartussen de slordig geparkeerde auto's.

Jonge bomen met een nog lange groeiweg nemen nu hun plaats in, er is ruimte om te flaneren en er staan stalen zitbanken met een grillig gatenpatroon.

Het hotel is een van de oudste van de stad en ligt zo'n tweehonderd meter verderop. Terwijl de receptionist mijn reservering controleert, neem ik me voor een kwartiertje op bed te gaan liggen. Uiteindelijk houd ik het nog geen vijf minuten vol op de kamer. Een blinde kracht drijft me naar buiten. Ik loop door de drukke straat die leidt naar de brug met de middeleeuwse bogen, die zo vaak werd herbouwd en toch nooit zichzelf verloor.

Het najaar is gul. De voetgangers en fietsers die hun weg zoeken, zijn zomers gekleed. De rivier schittert in het zonlicht. In de verte nadert een rondvaartboot en toeristen leunen tegen de brugmuren, bestudeerd lachend naar hun telefooncamera, zonder de omgeving echt te zien. Het verbaast me dat ze niet óp de brug staan. Verderop gooi ik wat munten in de doos van de accordeonist, wiens muziek zo goed mijn stemming begeleidt.

Ik heb geen plan, maar zelfs al had ik dat, dan nog zou ik als vanzelf naar de straat worden gezogen, waar ik een groot deel van mijn leven doorbracht. Op het plein staat nog altijd het olijke bronzen mannetje, dat me vanaf zijn sokkel met één hand toezwaait. Ik loop de smalle, chique winkelstraat in, waar de gerenoveerde huizen elkaar steunen en alleen voor wie het weet geschiedenis ademen. Halverwege rechts ligt het pand. Aan de buitenkant is nauwelijks iets veranderd: nog steeds wordt de winkel gedragen door dezelfde historische gevelelementen, alleen de stenen zijn in een andere kleur geschilderd.

'Vergeet me niet', had mijn oude vader gevraagd. Zou de foto van mijn grootvader nog in de zaak hangen? Opgelucht constateer ik dat het nog steeds een particuliere optiek is. Wordt zo dan toch iets van mijn intentie waargemaakt?

Ik kijk door de etalageruit naar binnen en herken de namen van bekende ontwerpers. Achter in de zaak staat een vrouw met haar rug naar me toe. Lange chocoladebruine haren, de haren van Barbara ... Mijn hand reikt uit, wil haar aanraken.

Ik kan nóg de wind voelen die door de straat blies toen ik haar voorstelde aan mijn ouders.

Drie jaar geleden zei ze: 'Ik wist dat je veranderd was en toch verras je me.' Ik was niet in staat te antwoorden, zoals vaker in die periode.

De vrouw draait zich om en kijkt naar buiten. Heel even ontmoeten onze ogen elkaar. Ze lijkt in de verste verte niet op Barbara. Snel loop ik door.

Soms, wanneer emoties en beelden vervagen en ruimte maken voor feiten, is de tijd een zegen. Het eerste jaar na die meedogenloos geëindigde zomervakantie drongen zich vooral bijzaken op: zoals een al te gedetailleerde wegenkaart het overzicht belemmert, zo verloor ik de kern uit het oog. Pas nu kan ik de ware aard van de gebeurtenissen zien, waarom alles is gegaan zoals het ging.

2.

Men zegt over familiebedrijven dat hun eigenaren volhardend zijn, overtuigd van hun vakmanschap, zelfs erdoor gevangen. En dat deze trotse bedrijven een ziel hebben die andersoortige organisaties nooit kunnen evenaren. Opvolgers worden geacht het voortbestaan veilig te stellen. Was mijn vader een uitzondering? Nooit had hij aangedrongen, geduldig had hij hoop gekoesterd. En toch liep ik tien jaar geleden met hem naar een statig notariskantoor, op het punt mijn ziel te verpanden aan ROZENDOORN OPTIEK. De hitte die juli in de greep hield, verdampte in de regen en ik huiverde in mijn colbertjasje. Raymond senior was kalm als altijd; ik voelde me nerveus en blij tegelijk.

‘Raymond, jongen’, zei hij en hij klopte op mijn schouder.

Nog even en de zware voordeur zou opengaan. Mijn vader was vijftien- en zestig jaar. Zijn zaak lag in de mooiste winkelstraat van de stad en lang geleden al kon je er de beste merken kopen. Veel klanten had hij echter niet; achter zijn imponerende gestalte en zijn mooie kostuums school een al te behoudend vakman.

‘Ja, pa, ik weet het nou wel’, verzuchtte ik.

Had hij mijn aarzeling gevoeld? Over het werk twijfelde ik niet. Ik was immers een uitstekend oogmeetskundige en maakte onze verwachtingen volledig waar: na mijn aantreden was de omzet verdrievoudigd. Elke ochtend ging ik naar de zaak vol positieve verwachtingen over wat de dag zou brengen. Te midden van de oprukkende optiekketens was ons familiebedrijf een fonkelende diamant, een baken van vertrouwen en exclusiviteit. Niets om me zorgen over te maken dus.

‘Beloof me één ding,’ zei senior voordat we naar binnen gingen, ‘ga nooit in zee met die optiekketens. Ze zullen op je afkomen als aasgieren. De verleiding zal groot zijn.’

De belofte rolde moeiteloos van mijn lippen. Ik ergerde me al te vaak aan hun zogenaamd grappige reclamespotjes, waarin ze brildragers neerzetten als halvegaren.

Ik was dus klaar voor deze stap, al leek het niet eens zó lang geleden dat ik nog van plan was om arts te worden. Maar na twee keer te zijn uitgeloot, wilde ik me niet aan een derde teleurstelling blootstellen. Soms maakt een mens keuzes die hij zelf niet eens begrijpt.

Daarna was ik, klimgeit in de heuvels, vastbesloten van mijn hobby mijn beroep te maken en een professionele wielercarrière te starten. Deze keer was het een zwakke rug die mijn plannen saboteerde. Hoe zwaarder ik trainde, hoe heviger de pijn in mijn onderrug werd. Na het zoveelste onderzoek zei de neuroloog: ‘Zoek iets anders, Raymond. Dit pad loopt dood voor jou, tenzij je in een rolstoel wilt belanden.’

Maanden van rondtrekken door het buitenland volgden, dagen van lanterfantent in cafés, verlangend naar de welwillende blik van een meisje, me afvragend wanneer mijn leven eindelijk zou beginnen. Maar hoe?

Op een dag zwierf ik door de drukke binnenstad en passeerde zonder dat het mijn bedoeling was de etalage van mijn vaders optiek. Heimelijk gluurde ik tussen de etalageattributen door naar binnen. Ik zag de mooie maar ouderwetse inrichting en keek naar senior, die naast een klant stond. Heel precies, het was alsof ik zijn vingers op mijn huid kon voelen, onderzocht hij of het montuur niet te veel druk achter de oren zette. De klant knikte tevreden en het was alsof hij naar mij knikte, mij naar binnen wenkte. Dat was het moment waarop ik weer een toekomst zag.

‘Hoe is dat nou, pap, elke dag die ogen?’ vroeg ik hem die avond. ‘Ik bedoel, sommige mensen vinden het al eng als ze iemand moeten aankijken. Jij doet niet anders.’

‘Het blijft boeiend, jongen, werkelijk waar.’ Hij ging overeind zitten. ‘Elk oog is anders. Uitvergroot en van dichtbij ziet het eruit als, eh ... als het